

BỒI DƯỠNG ĐỘI NGŨ CHỦ TỊCH ỦY BAN NHÂN DÂN CẤP XÃ ĐÁP ỨNG YÊU CẦU QUẢN TRỊ QUỐC GIA HIỆN ĐẠI, HIỆU QUẢ

PHAN THỊ TUYẾT MINH*

Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, cạnh tranh hiệu quả là một trong những nội dung quan trọng được Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đặc biệt chú trọng. Để thực hiện thành công mục tiêu này, cần có sự thống nhất triển khai của cả hệ thống quản trị quốc gia nói chung và hệ thống chính quyền địa phương nói riêng. Bởi lẽ, năng lực quản trị của chính quyền địa phương sẽ trực tiếp góp phần vào việc thực hiện hiệu quả việc đổi mới quản trị quốc gia của đất nước. Trong đó, đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp cơ sở, mà trực tiếp nhất là đội ngũ chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã là những người đóng vai trò quan trọng.

Từ khóa: Năng lực; Chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã; quản trị quốc gia; hiện đại; hiệu quả. Renewal of public governance towards modernity, effectiveness, and competitiveness is one of the important issues that the Thirteenth National Party Congress focused on. This goal requires concerted efforts of the whole system of public governance in general and the local government system in particular because the governance capacity of the latter contributes to the effective implementation of the renewal of public governance. Key officials at grassroots level, especially the chairpersons of the commune-level People's Committees play an important role in these efforts.

Keywords: Capacity; Chairpersons of commune-level People's Committees; public governance; modernity; effectiveness.

NGÀY NHẬN: 12/9/2022

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 22/10/2022

NGÀY DUYỆT: 16/11/2022

1. Quản trị quốc gia hiện đại, hiệu quả và những yêu cầu đặt ra đối với đội ngũ chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã

Quản trị quốc gia (QTQG) là khái niệm vĩ mô được sử dụng tương đối phổ biến ở các quốc gia phát triển ở phương Tây song lại khá mới mẻ ở Việt Nam. Đổi mới QTQG theo hướng hiện đại, cạnh tranh hiệu quả là nội dung mới được Đại hội Đảng lần thứ XIII đề cập và nhấn mạnh.

QTQG hiểu theo nghĩa rộng nhất là đề cập đến các hoạt động đối nội và đối ngoại của một đơn vị hết sức căn bản là “quốc gia” hay “đất nước”. QTQG hàm ý các hệ thống kinh tế - chính trị trong những không gian lãnh thổ có chủ quyền và quyền lực được phân bố cho các chủ thể cả trong và ngoài nhà nước. Hay

* ThS, Trường Chính trị Tôn Đức Thắng, tỉnh An Giang

nói cách khác, hoạt động QTQG là việc thực thi quyền lực chính trị, kinh tế và hành chính để giải quyết các vấn đề ở mọi cấp độ. Đó là tất cả các hoạt động nhằm “chèo lái” con thuyền đất nước đến mục tiêu chung¹.

Ở Việt Nam, chủ tịch UBND cấp xã là cán bộ chủ chốt ở xã, là người đứng đầu UBND xã, do Hội đồng nhân dân cùng cấp bầu ra và có sự đồng ý của UBND cấp trên. Chủ tịch UBND cấp xã có vai trò, chức trách đặc biệt quan trọng trên nhiều phương diện hoạt động ở cơ sở. Bởi cấp xã là nơi trực tiếp giải quyết những sự vụ, sự việc hết sức đa dạng và phức tạp; trực tiếp tiếp xúc với Nhân dân, tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục, vận động Nhân dân. Chủ tịch UBND cấp xã phải đáp ứng yêu cầu chung của hoạt động lãnh đạo, quản lý, song cũng đòi hỏi cần phải có năng lực vận động, thuyết phục và am hiểu văn hóa địa phương, phù hợp với đặc thù ở từng cơ sở nơi họ trực tiếp quản lý, nhất là trong bối cảnh quản trị địa phương nói riêng và QTQG hiện đại, hiệu quả nói chung. Mục đích của việc nâng cao chất lượng đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã là xây dựng một đội ngũ cán bộ chủ chốt cấp cơ sở có chất lượng đồng bộ và toàn diện. Đội ngũ này sẽ đáp ứng được những tình huống và yêu cầu, nhiệm vụ của quản trị địa phương và QTQG hiện đại, hiệu quả.

2. Những yêu cầu đặt ra đối với đội ngũ chủ tịch Ủy ban nhân dân cấp xã trong bối cảnh quản trị quốc gia hiện đại, hiệu quả

Thứ nhất, về phẩm chất và bản lĩnh chính trị.

Trong bối cảnh quản trị địa phương, QTQG hiện đại, hiệu quả của thời kỳ hội nhập và toàn cầu hóa hiện nay, các thế lực thù địch vẫn luôn tìm mọi cách chống phá cách mạng nước ta với những luồng tư tưởng xuyên tạc chế độ xã hội chủ nghĩa và phủ nhận những thành quả cách mạng của Đảng. Do đó, đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã - một trong những chức danh có vai trò quan trọng nhất của hệ thống chính trị cơ sở, phải có phẩm chất chính trị, đạo đức tốt, có tư tưởng vững vàng, gương mẫu, gần dân để tuyên truyền, vận động Nhân dân đấu tranh chống lại những tiêu cực, tư

tướng lệch lạc, thực hiện đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước.

Bản lĩnh chính trị vững vàng của cá nhân mỗi chủ tịch UBND cấp xã còn được thể hiện ở việc phải hiểu rõ, nắm vững, tin tưởng và chấp hành tốt đường lối đổi mới của Đảng, quyết tâm cụ thể hóa và tổ chức thực hiện đường lối đó phù hợp với tình hình cụ thể của địa phương, cơ sở.

Thứ hai, về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ.

Yêu cầu về tiêu chuẩn chung đối với đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã đã được quy định tại *Luật Tổ chức chính quyền địa phương* năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2019) và các văn bản quy phạm pháp luật khác, tuy vậy, trong từng giai đoạn cụ thể, yêu cầu đối với đội ngũ này lại cần có những yêu cầu mới.

Thực tế ở nước ta hiện nay, chất lượng đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã nhìn chung còn nhiều hạn chế, chưa bắt kịp với xu thế và yêu cầu mới của công tác quản lý, lãnh đạo trong thời đại mới. Một bộ phận không nhỏ đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã còn có trình độ tương đối hạn chế; công tác dự đoán, dự báo, đánh giá tình hình còn yếu, chưa theo kịp thực tế; việc nắm bắt, xử lý thông tin thiếu nhạy bén, kịp thời, chính xác. Bên cạnh đó, trình độ nhận thức về xu hướng và trình độ ứng dụng công nghệ vào trong hoạt động quản lý, điều hành còn chưa theo kịp với sự thay đổi nhanh chóng của quá trình đổi mới và hội nhập.

Trình độ và năng lực chuyên môn là yêu cầu cơ bản, quan trọng của chủ tịch UBND cấp xã trong mọi thời kỳ. Do đó, với vai trò là những người đứng đầu, quyết định đến việc phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương, cơ sở, đòi hỏi mỗi chủ tịch UBND cấp xã cần có đủ trình độ, kiến thức, hiểu biết về kinh tế - xã hội, khoa học - kỹ thuật để phát huy thuận lợi, tận dụng thời cơ khắc phục khó khăn, vượt qua thách thức thực hiện có kết quả việc lãnh đạo, phát triển kinh tế ở địa phương.

Thứ ba, về văn hóa làm việc khoa học và hiệu quả.

Đa số cán bộ, công chức, trong đó có đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã với vai trò là người

đứng đầu đã tuân thủ quy định về thời gian làm việc, nghiêm túc thực hiện chức trách, nhiệm vụ được giao. Việc nâng cao kỷ luật, kỷ cương hành chính đã góp phần đẩy nhanh tiến độ, nâng cao chất lượng, hiệu quả giải quyết công việc trên các lĩnh vực công tác; khắc phục một bước tình trạng chậm trễ, gây phiền hà cho người dân và doanh nghiệp.

Bên cạnh những kết quả tích cực đó, khách quan nhìn nhận, ở một số cơ quan, đơn vị chính quyền cơ sở ở không ít địa phương hiện nay, đội ngũ cán bộ, công chức, trong đó có chủ tịch UBND cấp xã còn có biểu hiện tùy tiện trong lối làm việc, nặng về hành chính, quan liêu; có biểu hiện thiếu thân thiện, thiếu hợp tác với đồng nghiệp; ảnh hưởng không nhỏ đến hình ảnh, uy tín của cán bộ, công chức cũng như các cơ quan công quyền trước người dân và xã hội. Những hạn chế này có nhiều nguyên nhân, song nguyên nhân cơ bản đó là do trách nhiệm của chủ tịch UBND cấp xã là người đứng đầu cơ quan, tổ chức trong triển khai thực hiện văn hóa công vụ còn chưa được chú trọng. Do đó, yêu cầu đặt ra là bản thân mỗi chủ tịch UBND cấp xã cần đề cao vai trò, trách nhiệm nêu gương trong xây dựng, tổ chức thực hiện văn hóa công vụ, văn hóa làm việc chuyên nghiệp, có tính kế hoạch cao, dám nghĩ, dám làm và dám chịu trách nhiệm và giữ vững chuẩn mực đạo đức, lối sống, giao tiếp, ứng xử...

Thứ tư, khả năng am hiểu thực tiễn địa phương.

So với cán bộ, công chức lãnh đạo, quản lý ở các cấp khác, chủ tịch UBND cấp xã có những nét đặc thù khác biệt trong hoạt động quản lý. Họ là người làm công tác quản lý nhà nước ở địa phương, cơ sở nên đòi hỏi phải có mối quan hệ mật thiết với Nhân dân, ngoài sự am hiểu lịch sử, địa lý, chính trị và đời sống văn hóa của người dân địa phương họ phải thực hiện chức năng, nhiệm vụ chủ yếu là quản lý hành chính nhà nước gắn với việc giải quyết các công việc có tính tự quản ở cơ sở. Chính những dấu hiệu này đã xác định đặc

điểm về hoạt động của họ khác với các cán bộ lãnh đạo, quản lý cấp trên. Họ phải là những người gần dân nhất, trực tiếp tham gia tổ chức các hoạt động quản lý, điều hành các công việc hành chính và trực tiếp tổ chức thi hành pháp luật ở xã, phường, thị trấn. Đồng thời, họ có vai trò trực tiếp tham mưu cho lãnh đạo HĐND, UBND cấp xã trong việc ban hành các nghị quyết về phát triển kinh tế - xã hội của địa phương, điều hành, chỉ đạo công tác quản lý hành chính nhà nước ở cấp cơ sở. Vì vậy, các công chức giữ chức vụ chủ tịch UBND cấp xã cần phải phát huy vai trò lãnh đạo hơn nữa nhằm bảo đảm hiệu quả quản lý nhà nước và cung cấp các dịch vụ công ở địa phương, đặc biệt là trong bối cảnh quản trị địa phương, QTQG theo hướng hiện đại, hiệu quả hiện nay.

3. Một số giải pháp để triển khai

Một là, bản thân các chủ tịch UBND cấp xã cần tự ý thức nâng cao bản lĩnh chính trị và trau dồi kiến thức, trình độ, kỹ năng lãnh đạo, quản lý. Có nghĩa là, không ngừng nâng cao bản lĩnh chính trị, trau dồi về trình độ chuyên môn, kỹ năng lãnh đạo, quản lý và xử lý công việc một cách khoa học, hiệu quả. Việc tự học tập, trau dồi bền bỉ suốt đời là con đường cơ bản tự vươn lên hoàn thiện chính mình để điều chỉnh, thích nghi với công việc và các yêu cầu mới đặt ra của quản trị địa phương, QTQG thời hiện đại.

Hai là, xây dựng khung tiêu chuẩn đối với chủ tịch UBND cấp xã.

Để có căn cứ cho hoạt động quản lý, phát triển năng lực đối với đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã đáp ứng các yêu cầu của QTQG hiện đại, hiệu quả trong bối cảnh hội nhập quốc tế, cần thiết phải nghiên cứu xây dựng khung tiêu chuẩn cụ thể đối với các chức danh này. Do vậy, cần nghiên cứu, xây dựng và áp dụng quản lý theo khung năng lực đối với đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã nhằm nâng cao chất lượng công tác cán bộ nói chung và chất lượng thực thi công vụ của đội ngũ cán bộ, công chức lãnh đạo cấp cơ sở nói riêng, đáp ứng những yêu cầu, nhiệm vụ trong thời kỳ mới.

Việc xây dựng khung năng lực đối với chức danh chủ tịch UBND cấp xã trong bối cảnh QTQG hiện đại, hiệu quả cần bao quát được các nhóm năng lực cụ thể, như: (1) Nhóm năng lực quản lý và phát triển bản thân theo xu thế hội nhập quốc tế; (2) Nhóm năng lực quản lý, điều hành theo thông lệ quốc tế; (3) Nhóm năng lực theo các quy định pháp luật hiện hành; (4) Nhóm năng lực chuyên môn, nghiệp vụ theo vị trí chức danh; (5) Nhóm năng lực gắn với đặc thù địa phương.

Ba là, đổi mới việc đào tạo, bồi dưỡng để nâng cao năng lực quản trị hiện đại cho đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã.

Đây cũng được coi là một trong những nhiệm vụ trọng tâm hiện nay đối với các cấp chính quyền địa phương, đặc biệt trong bối cảnh thực hiện chuyển đổi số của thời kỳ cách mạng công nghiệp 4.0. Công tác đào tạo, bồi dưỡng, cập nhật các kiến thức, kỹ năng về quản trị điện tử, quản trị hiện đại cho đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã phải được đổi mới để giúp phát triển năng lực lãnh đạo, quản lý, năng lực thực thi công vụ của đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã theo khung năng lực như đã được đề cập trên.

Bốn là, làm tốt công tác luân chuyển cán bộ để tăng khả năng thích ứng và thử thách năng lực bản thân đối với đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã.

Để tạo môi trường thử thách, rèn luyện bản lĩnh chính trị cho đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã và cán bộ nguồn được quy hoạch vào chức danh này cần thực hiện luân chuyển để đào tạo, bổ sung kiến thức lý luận và kinh nghiệm hoạt động thực tiễn. Với những trường hợp có triển vọng phát triển được dự kiến bố trí vào chức vụ cao hơn thì có thể luân chuyển vào các chức danh cấp trưởng ở những địa bàn, lĩnh vực trọng yếu, có nhiều khó khăn, phức tạp. Đồng thời, cần thống nhất việc bố trí một số chức danh cán bộ chủ chốt cấp cơ sở không là người địa phương để tạo điều kiện khách quan trong rèn luyện, thử thách cán bộ.

Năm là, nâng cao chất lượng công tác kiểm tra, giám sát đối với đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã.

Cấp ủy và các cơ quan chức năng có liên quan cần thường xuyên làm tốt công tác kiểm tra, giám sát, quản lý cán bộ, trong đó đặc biệt quan tâm tới việc kiểm tra, kiểm kê việc kê khai tài sản và mức thu nhập của cán bộ và gia đình mỗi lần được đề bạt, bổ nhiệm, bầu cử, đưa việc này vào nề nếp, giúp cho việc quản lý cán bộ được chặt chẽ hơn.

Cùng với đó, phát huy vai trò kiểm tra, giám sát của quần chúng ở địa phương, cơ sở đối với các chức danh chủ tịch UBND cấp xã. Qua quá trình kiểm tra, nếu phát hiện có vi phạm phải kịp thời xử lý nghiêm minh để giáo dục, uốn nắn, giúp cán bộ vi phạm sửa chữa, khắc phục khuyết điểm, sai phạm nhằm đạt mục đích là nâng cao chất lượng đội ngũ chủ tịch UBND cấp xã.

Ngoài ra, cần xây dựng quy chế tự kiểm tra, giám sát định kỳ của cấp ủy, chi bộ, bắt buộc mọi cán bộ chủ chốt cấp xã, trong đó có chủ tịch UBND cấp xã phải nghiêm túc thực hiện. Quá trình kiểm tra, giám sát cần phải chú trọng tính toàn diện, kịp thời cả về chính trị, tư tưởng, đạo đức và kết quả hoạt động chuyên môn, sinh hoạt tư tưởng, quản lý và kiểm tra chế độ học tập, tự rèn luyện của cán bộ. Kết hợp chế độ kiểm tra thường xuyên, đều đặn theo định kỳ với kiểm tra đột xuất. Đồng thời, cần quan tâm tới công tác đào tạo nâng cao trình độ, nghiệp vụ kiểm tra cho đội ngũ cán bộ làm công tác kiểm tra, giám sát và quản lý cán bộ phù hợp với chức năng, nhiệm vụ được giao. □

Chú thích:

1. *Xây dựng nền quản trị quốc gia theo tinh thần Đại hội XIII của Đảng.* <http://hdll.vn>, ngày 07/5/2021.

Tài liệu tham khảo:

1. Đảng Cộng sản Việt Nam. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I, Tập II.* H.NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2021.